

Görüşler

№ 2070

ADANA HAKEVİ

SAYI : 32 SUBAT 1941

Evimizin ilk sayısı 18 ninden
biriydi.

*Halkelerimizin açılış yıldönümleri dolayısıyla
bütün arkadaşlarımıza tebrik eder, gelecek yıllarda
daha verimli ve yüksek başarılar dileriz.*

Görüşler

ADANA HAKEMİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI: 32

ŞUBAT 1941

İÇİNDEKİLER

Halkevinin İnkılâp Vazifesi	Cavid ORAL
Tereddüt (Şiir)	İbrahim ZEKI
Uludağdan Çukurovaya	Naci KUM
Trahom ve Neticeleri	Dr. İzzet BİLGİN
Dağlar Başında (Şiir)	Sabri DİL
17 nci Ayrda Türk Sazları	Nasip ÇİLOĞLU
Rüyalar (Şiir)	M. Galip GÖVENDİK
Daima Böyle	M. DELİGÖNÜL
Türk Kadını	Türkân TÜRKMENÖĞLU
Balıkçı ve Kıyı (Şiir)	Cengiz TURHAN
Kök	"Görüşler..
Folklor Denemeleri	Cemal Oğuz ÖCAL
Ayyeden Kocanna (Şiir)	Yusuf GÖLEN
Çirkin Birşey ve Mektup	Muzaffer TAYYIP
Yuvanın Kuşu (Şiir)	Fuat KUTBAY
Bilmelisin Niçin Geldim (Şiir)	Bekir SAYIN
Mehtap ve Dizi (Şiir)	Süleyman Şahin TAR
Derviş ve Seneler (Şiir)	Kemal SADIK
Evimizin Bir Senelik Faaliyeti	.....

Geçen sene Evimez yâdânında Atatürk Anıtına çelenk konarken

HALKEV-LERİNİN İNKILÂP VAZİFESİ

Yazan : CAVID ORAL

Dünya tarihinin eşsiz ve büyük bir inkılâbını yapmış bulunuyoruz. Ve bununla kıvanç ve öğünç duyuyoruz. Zira hangi yönden bakmış ve incelemiş olsak Türk inkılâbının geçmişte ve zamanımızda yapılan inkılâplara üstün ve onlardan siyasi ve içtimalî sahalarda çok gerekli olması itibarile de farklı olduğunu görüyoruz. Çünkü gerek tarihte gördüğümüz İngiliz ve Fransız ihtilalleri ve gerekse zamanımızda vuku bulmuş olan bolşevizm, faşizm ve nazional sosyalizm gibi doktriner inkılâplar mâna itibarile ayrı ayrı kıymetler ifade ederse de, bu inkılâplar içinde şumul, hareket ve eser yönlerinde daha esaslı olduğu muhakkak olan İngiliz ve Fransız inkılâpları bile bizim inkılâbımızla maksat, gaye ve muvaffakiyetli eser cihetinden hiçbir zaman mukayese edilemezler. Eger inkılâbı, bir millet hayatının zamanla ve hâdiselerin tesiri altında, ihtiyaçları karg'yan bir reaction'ı olarak kabul edersék Türk milletinin derin ihtiyaçlarından ileri gelme, muasır medeniyetin akışına ve icaplarına uymak husule, Atatürk ve İnönü gibi iki kudretli çelin idaresinde iyi hazırlanmış, iyi başlanmış ve iyi başarılmış muazzam bir eser olarak tezahür ve temayüz etmektedir.

İnkılâpların muvaffakiyetinde esas ruhan ve akidenin sağlanışı ve müessiriyeti nazarı dikkate alırsa, Türk inkılâbının en karakteristik olan vasıflarının bu inkılâbı yaratmak ve başarmak için ne büyük rolü olduğu da kendiliğinden anlaşılmaş olur. Bir kere Türk inkılâbı hiç bir cihanşumul iddia ile ortaya çıkmamıştır. Ousun iddiası yalnuz Türk milletinin iskolastik zihniyetlerden kurtularak, yükselmesini, gelişmesini ve olgunlaşmasını istihdaf eden ve yaşamak hak ve hayatını vadeden bir fikir ve prensip olmuştur. Ve bu fikir ve bu prensipler yedi madde ha-

liğide ve inkılâbın sahibi olan Cumhuriyet Halk Partisinin siyasi programının başında tesbit edilmiştir. Şu halde yalnız Türk mil-
letinin ruhuna, bünyesine ve tarihinin uzun ve tecrübeli safhala-
rına uygun renkli ve ahenkli bir surette tesbit edilmiş bulunan
bu prensipler aynı zamanda partinin bir kültür çubesi olan Hal-
keverlerinin de birinci ve esaslı vazifeleri olarak ayrılmıştır. De-
mek oluyor ki inkılâp vazifesi ikiye taksim edilmiştir.
İnkılâbı parti yapmıştır. İnkılâbı işlemek, olgunlaştırmak ve per-
çilemek te Halkeverlerine bırakılmıştır. Şuhalde Halkeverine
hiç bir zaman küçümsenemeyecek derecede ağır ve basit görü-
lemeyecek kadar ehemmiyetli bir milli ve vatanî ödev verilmiş
demektir. Çünkü inkılâp yapmak hattında pek zor bir şey
değildir.

Nitekim tarihte ve zamanımızda yapılmış fakat izi bile
kalmamış birçok inkılâplara tessadüf ederiz. Bu gibi inkılâplar
ancak arkalarında anarşiden başka birşey bırakmamışlardır. Bu-
nun için inkılâp dendiği zaman yapılan, muvaffak olan ve haya-
tiyeti emniyet altına giren yani millet tarafından benimsenen in-
kilâp akla gelir. Bizim inkılâbımız için hiçbir zaman en küçük
bir endişe ve tereddüt duymağa mahal olmadığını söylemeğe
bile lüzum yoktur.

Çünkü Türk inkılâbı ne ismarlama inkılâbı ve ne de
bir inkılâp kopyesinden ibarettir. Türk inkılâbı şefler tarafından
sezilen, görülen Türk milletinin hakiki istek ve ihtiraslarının bir-
zât kendisidir. Yani millet inkılâbidir. Milletin içinden kopan ge-
len bir inkılâptır. Fakat buna rağmen inkılâbımızın prensipleri
etrafında her zaman ve mütemadiyen derin halk tabakaları ara-
sında konuşmak, halkla sıkı inkılâp temaslarını idame ettirmekte
hiçbir zaman ihmal edilemeyecek bir inkılâp vazifesidir. İşte Hal-
keverlerine bu inkılâp vazifesi yani bir Türk'ün ve Türk vatanı
dâvası tevdi edilmiştir. Ve bizim gördüğümüze göre Halkeverleri-
nin doğuş ve kurtuluşundaki temiz ve asil gaye bundan başka
bir şey değildir. O halde Halkeverler, içinde bu dâvanın kudaiyeti-
ni ve ulviyetini idrak ederek mütevazî bir surette feragat ve feda-
kârlık içinde Türk Dili, Türk Tarihi, Türk musikisi ve Türk köy-
nüü için gününün bir kaç saatini hasretmiş bir münevver Türk
gencinin bu kıymetli mesainin bilinçosu yapıldığı şu günde 23
Şubatta milli bir haz ve milli bir gurur duymakta ne kadar haklı
değil midir?

CAVİD ORAL

Tereddüt

Bu diyar olsa gerek

Bu diyar,

Umudu saz damlarında eleyen,

Adağı meçhul kapılara sürmeleyen

Bu diyar olsa gerek;

Uzun, kır bakış sakalların boyunda

Tesbih tesbih dizilen seneleri

Ak donu crylanlara hayrat eden;

Ve hasleti adım adım terkeden

Bu diyar olsa gerek.

Bu diyar toplamış açılan kozaların

İplik iplik nimetini güneşten,

Şükür demiş, şükür ölenlerine

Nurani taslardan şerbet göndermiş.

Ve takmış memesine, iyliğinin

Göz düşünceli hoyrat çocuklarını

Emzirmiş, emzirmiş bitinciyedek...

— II —

Bu diyar olsa gerek

Çahsız hayallerin duvarlarına

Geceyi nasıpsız indirmiyen,

Sabahtı gözlere renksiz vermiyen,

Bu diyar olsa gerek;

Sehri ruhunda soyan,

Orman orman dolaşıp ördüğü zembile

Onu kirlenmiş tenini koyan

Bu diyar olsa gerek.

Bu diyar, serdi günlerin limanına

Terle, toprak kokan nafakasına,

Ve bu diyar böldü en leziz meyvasını

Ve bu diyar böldü en leziz meyvasını

İbrahim Zeki

Uludağ'dan Çukurova'ya Bir Yolculuk Hatırası

Yazan : NACİ KUM

Adana Mises Müdürü

Bursadan, Adana'ya naklim dolayısıyla Kâounevelin ortasında başlayan yolculuğum, herkesin ineneceği, bir mevsim seyahati oldu. Göçebe kuşların soğuk iklimli yerlerden sıcak diyarlara benden önce göçmüş olmalarına rağmen bizim göçümüz de tam zamanına rastlamış bulunuyor.

Günlerdenberi Uludağ'ın başı dumanlı. Bursa ufuklarının gösü kararmış; bir çinkar, bir fatma koparacaklara benzer savrulduklar, esip, yağmalar devam ediyor. Bursa şehrine henüz kar düşmemiş; fakat biraz yüksecek sırtlar beyaz kepenklere bürünmüş görünüyor. Bursa — Bilecik yolunda ilerliyen otomobilimiz, Yenişehir ovasını geçtikten sonra Boran'lı, fatmalı ve oynak bir kar yağışı içerisinde sürülüp gidiyor. O, sürütüyor, biz arkada biraklıklarımıza taze hasretle ürülüyoruz. Çok zaman evvel bir yürük çadırında, Tahir Ahmed'in sazından duyduğum gurbet türküsünün yankılarını çevremde duyar gibi oluyorum.

*Ya daman da vardır güce dağların başında
Ya bizim de değil il âlemün başında
Arzum da kaldı şu illerin toprağında, tapında*

*Gittim darmam bellerin arcanı çekilsin
İnceğim güllerin don'u çzilsin
Kusadı bitmedik yavrular kalındı kalı..*

Bilecik dağlarına bemanan makinemizin tekerleri patinaj yapmağa başlayınca, yaramazları zincirliyor, köste leyoruz... Arlık (Zincir bend) olan tekerlekler müddetle azar ve homurtularına uysalık'a itaat ediyorlar.

Yüksek ve arızalı sırtlar üzerinde kurulmuş olan (Bilecik) i bir hızda geçiyoruz. Çünkü: Bilecik istasyonuna daha 5 kilometremiz var. Demir yolu, Bilecik'in sarp yamaçlarına çıkamıyarak engin bir vadiye kalmış ve orada (Yeni Bilecik) tepekkül cimeğe başlamıştır...

Tren kompartımanında Adana'lı bir yurddaşla bize henüz meçhul olan güzel memleketi hakkında konuşarak yol alıyoruz. Akşam karanlığı çöktüğünden, istasyonları yalnız aydınlıklarından tanıyoruz.

Eskişehirde bir az soğuk alıyor, yola düzülüyoruz. Gece yarısı Afyon görünüyor. Yeni başlamış olan kış, Afyon'da olgunlaşmış bir haldedir. Afyon kalesinin itisamını, istasyonun silü dekoru arkasından seçiyoruz. Dondurucu soğuğa rağmen "Kaymak şekerleril.. satıcıları trenin etrafında çağırıyorlar. Afyon'un meşhur kaymaklı şekerleri bu soğuk mevsimde en iyi kaloridir, değil mi?

Biz ileriye ve yollar arkaya gidiyoruz. Mehtaplı bir sema ve uzun bir gece.. Sabah olmasını bilmiyoruz. Hayat ve yol arkadaşım hasta olarak bu yolculuğa iştirak etmiştir; uykusuz ve uşrapla süren bu gece yolculuğu şairin şu beytini tekrarlatıyor:

-Şeb-i yeldâyi mânevâimle mâvâkîl ne bîlür?-

-Mâvelâ-yi gama sor kim geceler kaç saat!-

Karın beyaz örtüsü üzerine çarpan ay ışığı, nihayet tan-yeri ağartışı ile imtizaç ederek ortalığa çok tatl ve 'ahenkli bir manzara veriyor. Saat 8,30 da Konya'ya geldik. 1917 de ziyaret ettiğim bu tarihi şehre uzaktan hasretle bakıyorum. Burada kardan eser yok. Sabahın açık mavi seması altında (Kubbe-i Hadra — yeşil Kümbet) altında yatan büyük mevlâna Celâlettin'i ruhan ziyaret ediyorum. Şimdi yeşillenmiş olan (Alâettin Tepesi) nde vaktile yüksek Selçuk imparatorluğunun arslanlık ve çifte kartalk armaları ile süslenmiş olan (Kasrı Alâeddin — Alâeddin köşkü) herabesine maziye düşünerek dalyorum. Çünkü ve bugünkü hasretlerimi tatmin edemedim uğradığım bu diyarın düz, geniş ovası, Türk milletinin ruhundaki genişlik ve temizlik sahasını temsil ediyor. Sağda, solda çok uzak hudutları teşkil eden mor renkli küçük vamaçlar, beyaz bulut böğüleri altında uzaklarda yürüyen bir deve kervanı kafilesisini andırıyor.

Ovalar, henüz kesilmiş ve biçilmiş ekin sapları izlerini taşıyor. Sonbahardanberi yağın yağınlar sayesinde yeşermiş olan yaylın'larda yer yer hayvan sürüleri otluyor. Ovarın bazı parçaları su altında, yemyeşil ince kamış otları ile örtü şurada, burada tek, tük yapraksız ağaçlar sırtıyor ve tek, çıplak, sivri tepçicikler Musr Ebramları şeklini çiziyolar.

Konya ovası istasyonlarında trenimize katılan yolcular

arasında, sırtı keçe kundaklı çocuğunu taşıyan bir orta Anadolu Türk kadınının yüzünde, (Sakarya) meydan muharebesine mermi taşıyan Fatmacığın simasındaki emniyet ve fedakarlık hatları kuvvetle teraslım etmiş görünüyor.

Saat 10 da Karaman istasyonundayız. Bu tarihi şehir, yolumuzun solunda kalıyor. Düz ovada kurşun külbeli zarif cami ve minarelerle süslenmiş şehrin sol tarafında kadim (Karaman kalesi) mazgal delikleri ve beden gediklerinden Karamanoğulları tarihinin surlarına ifşa eden bir sırtçılı uzaktan bakıyor. Şehrin sağ müntehazında mahrutî kubbeî bir kümbet ve pek az miktarda paraya, buraya serpilmiş kavak ağaçları var. (Pof).

Boyuna hız alan ve koşan lokomotifimizin pol pıllayarak geçtiği bu çıplak orta yayla manzarası ortasında, yaylasın gelecekte mamur bir (Kombina şehri olacak Ereğli) yolumuzun solunda kalıyor. Ereğli bez fabrikasının yüksek, sarı boyalı beton bacası istasyonun arkasından başını uzatmış hal ve istikbali muştuluyor. Şehirden uzaklaşırken fabrikasının bütün tesisatı, mühtemilâtille meydana çıkıyor. Amele ve memurlar evleri burada yeni bir şehrin Nüvesini gösteriyor. Burayı da geçiyoruz.

Hava bozuk ve kışık. Çıplak, ve çakıllı araziyi bir akşam öcece yağın kar beneklemiştir. Bir kaç istasyonu sakın geçiyor. (Çakmak) istasyonunda Diyarbakır—Adana (Kardeşgediği) istasyonundan itibaren kar tipisi ve sisi bize çevremizi göstermiyor. Bir saat sonra bu vahşi manzaradan kurtuluyor ve (Ulukışla) da Kayseri—Niğde hattı ile gelen yollarını alarak Toros vadilerine giriyoruz. (Çiftelhanlı) a doğru sayısız tüneller geçiyoruz. İki taraf çam ve ardıç ormanlarıyla kaplı vadinin ortasında a k a n ç a y, b o z renkli ve köpüklü cereyan ile işte doğru son sür'atla ve trenimizle yarış yapıyor.

Çayın kenarından bir şose : Yarma, dolma, kıvrım ve eniş, yokuşlarıyla şimşendüfere milvazi gidiyor. Artık tünel, tünel üstüne. Her tünel çıkış bizi bol ve gür bir yeşillik sahasına ve lak, harrak bir hava içine iletiyor. Buralarda kıyın ve kardan eser yok. Parlak bir güneş, solumuzdaki çamlıklara ve onun üzerinde hâkim bir tepedeki küçük köye projöktör tutuyor.

Bir az sonra (Pozant) ya ulaşıyoruz. Burası yolumuzun sağında, vadi içinde şirin bir kasabadır. Buradan sonra, sayısız 30 u bulan inerken 20 dakika süren tünellerden geçerek (Hacı-kın) istasyonuna çıkıyoruz; bu istasyon, tünellerin işi sonudur. Parlak ve güneşli bir sema içinden Akdenizin Çukurova'yı okşa-

yarak gelen ılık havasını ciğerlerimize dolduruyoruz

Artık kompartımanımızın penceresi bu hava ve manzara-ya açılmıştır. (Durak) İstasyonu, okaliptüs ağaçlarının salkım dalları altında şirin bir villa gibi; taraçalarında güzel çiçek sak-suları ve palmiyeler urun zambandır hasret olduğum bir çehre ile yüzüme gülümsüyor.

Güzergâhımızdaki çamşklar arasında görünen (Harrup), (Zeytin), (İncir) ve (Mersin) ağaçları sıcak memleketler nebatat mntakasına girdiğimizi anlatıyor. Saat 17 ye doğru (Yenice) istasyonuna geliyoruz. Burası ; (Adana — Tarsus — Mersin hattının birleştiği ve ayrıldığı bir noktadır. Katarımızın bir kısmı burada boşalıyor ve diğer küçük bir katarı aktarıyor. Karşımıza dikilen (Hediyelek Tarsus Baklavası.) satıcıları bizi tatlı sözle ve tatlı nevale ile karşılamış oluyorlar.

Saat 18 de büyük ve şirin Adana'yı ilk defa gözüm görüyor. Engin, bereketli ve ılık Çukurovaya kavuşmanın heyecanı ile yukarıda adı geçen yörük sazının son faslını dilim tekrarlıyor :

*İne ine indik Çukurovaya
El kaldırıp durduk hakka duağa
Kadir Mevlân eriytire uluğa
Haydi durnam bellerin avcısı çekildi
İndiğin göllerin donu çesildi
Ba güzel illere kalındı, kal!..*

Naci Kum

Trahom ve Neficeleri

— 1 —

Yazan : Dr. İZZET BİLGER

Adana Trahım Hastane
ve Dispanser Başhekimisi

— Hiç görmiyetek mi Bay Doktor? Biraz öünü gör-
bilsenrdi, bir parça kendini idare edebilseydi bari...

Bunu genç bir anne teselli kabul etmez bir ümitsizlik
içinde söylüyor. Yanında on onbir yaşında gülbür, sıhhatli bir
yavru sessiz duruyor. Gözleri bir mermer kadar donuk ve ma-
nâsız. Büyük bir sabırsızlık içinde ağrımadan çıkacak üç cüm-
leyi bekliyor...

Bir diğeri : — Evvelce arasra gözlerim kanlanır ve ça-
paklanırdı, amma heai pek rahatsız etmezdi. Beş sene evvel
bidedabire gözlerim ağrıdı, bu ağrı günlerce devam etti; hiç
gözlerimi açmadım Bay Doktor. O zaman gözlerimde çıkma var
dediler. Ağrı geçtikten sonra gözlerimi açtım, açtım ama artık
görebliyordum. O zamandanberi hiçbir şey göremiyorum. Ne
yaptımsa para etmedi...

Bir üçüncü : — Senelerdenberi kırıklarım gözümün be-
begine batardı. Günün birinde gözlerim kanlanmaya ve ağrıma-
ğa başladı. Göz hebegime batan bu kırıklar orada yaralar
yapmıştı. Aylarca ağrı içinde kavrandım. Şimdi, şimdi ancak ır-
ğ görebiliyorum...

Bir başkası : — O verdiğiniz merhem biraz gözümü ra-
hat ettirdi ama, yine o pus hiç gözümün önünden gitmiyor, bu
pusu kaldırmamın bir çaresi yok mu acaba?. Biraz, bir parçacık
görebilsenrdim başka hiçbir şey istemedim..

Bunu söyleyen genç bir kızdı; gözlerinin önüne gerilen o
beyaz perdenin bir türlü kalkmadığından, kaldırılmadığından
şikâyet ediyor..

Tıbbos büyük yardımına ancak bir bududa kadar oldu-

gunu, ondan sonra artık vazifesinin bir teselli olduğundan haberi yok.

İşte her biri ayrı bir facia sahnesi gösteren dört hasta.. Trahom fena ve korkunç akıbetine uğramış dört bethaht..

Görmüyorlar: Tabiatın bütün güzelliğini, sevdiklerini, hiçbir şeyi görmüyorlar ve illebet göremeyecekler... İdam hükmü yalnız mahkûmelerde verılmaz, trajedi yalnız sahnede gösterilmez.

Bir hastaya hiçbir zaman göremeyeceğini söylemek acaba idam hükmünden daha mı az korkunçtur?

Tesadül ettığımız bu vak'alar bir trajedi sahnesinden daha mı az möthüştür?.. Görmemek; görmek nimetinden mahrum kalmak.. Bilmem bunun acılığını kendi nefsinizde hiç hissettiniz mi?.. Bir dakika gözlerinizi kapayın ve artık hiçbir zaman göremeyeceğinizi düşünün... O vakit görmekle ne büyük bir nimete malik olduğunuzu ve görmemenin ne kadar acı bir ıstırap olduğu hissedersiniz. Bu öyle bir gece ki hiçbir zaman sabahı olmayacaktır. Orada bir daha şalâk sökmeyecek, gurup olmayacak, yıldızlar parlamayacak. Ebedi ve karanlık bir gece..

Ölüm, insanlar için tabii bir neticedir. Fakat görmeden yaşamak.. Bu ne tahammül edilmez bir ıstıraptır. Kolunu veya bacağına kaybeden bir insan da bethahtır. Fakat hayatta şikâyetini yine kesmemiş ve onun zevklerinden yine hissesini ayırmamıştır. Başka bir hastalıkta nihayet insan şifa bulmazsa hayata veda eder; fakat görmeyen ve görmeyecek bir insan için omuzundaki ağır hayat yükünü karanlık bir zindan içinde senelerce taşımak mecburiyeti vardır. Bu bethaht başkalarının yardımına muhtaç ve ailesine bir yükür. Çalışmak ve kazanmak kabiliyetinden uzak, Devlet hazinesinde bir parazit ve müstehaktır. Bu yüzden her sene görülen zarar yüzbinlerce liradan fazladır. İşte bu kadar korkunç akıbetler yapan Trahom denilen göz hastalığı senelerden beri yurdumuzda yerleşmiş ve bir takım yurdadağlarımızın görmek nimetinden mahrum kalmasına sebep olmuştur.

Trahom Yunanca (Traküs) kelimesinden alınmıştır. Traküs Yunanca pürtük demektir. İşte bu hastalık ta göz kapagının iç zarfında bir takım pürtükler yaptığı için bu isim verilmiştir. Bu hastalığa Meur Hastalığı, Göz Uyuru gibi bir çok isimler de verilmiştir. Trahomun insanlar kadar eski bir tarihi vardır. Denilebilir ki insanların ilk yaşadığı hastalıklardandır. Bu-

lapıcıdır. insandan insana geçer, göz kapaklarının iç zarına mu-
sallat olur, uzun müddet orada yerleşir ve bakılmazsa muhak-
kak kör eder.

Eski Mısır tarihinde Papirüslerin üzerinde Trahoma ait
kayıtlar görülmüştür. Hintliler pek eski zamanlarda bu hastalığın
tedavisi ile uğraşmışlar. Yunan'lılar, Roma'lılar asırlarca meşgul
olmuşlardır. Bihassa İbnisina ve Ebrubekiri Razi bu hastalığa ait
eserler yazmışlardır. Bu devirlerde Trahoma Avrupada hemen
hemen hiç tanınmıyordu. Tek tük vak'alarda pek dikkati çek-
miyordu. Bu hastalığın asıl menbaı Şimali Afrika (Cezayir, Tu-
nus, Mısır) ile Suriye, Irak ve Hindistandır. İhte pek eski za-
manlardanberi bu memleketlerle münasebette bulunan tüccarlar
hastalığı Avrupaya nakletmişlerdir. Fakat Trahoma'nın asıl Avru-
paya yayılmasına sebep Filistin ve Suriye'ye sığın eden Ehlisalıp
orduları olmuştur. Bununla beraber o zaman nüfus kısıfeti az,
din muharebelerinden sağ ka'ıp ta memleketine dönen pek mah-
duttu. Avrupa ise derin bir cehalet uykusundaydı. Onun için
sinsi bir şekilde Avrupaya sokulan hastalık o zaman pek dik-
kati çekmedi.

1801 tarihinde Napolyon'un her cins millîi sinesinde top-
layan karışık ordusunun Mısır seferinden avdetti Avrupada sinsi
kalan Trahomu birdenbire alevlendirdi. Memleketlerine dönen
askerler Mısırdan aldıkları hastalığı Fransa, Belçika, İngiltere ve
Almanya'ya akladılar. İhte ancak bu tarihten itibaren Avrupa,
dalmış olduğu derin gaflet uykusundan uyanabilmiş ve ehemmi-
yetli bir surette trahomla alakadar olmuştur.

— Devam Edecek —

OKUYUCULARIMIZA,

Memleketimizin her köşesini alakadar eden
Folklor Tetkikleri, San'at Tenkitleri, Güzeli Şür-
ler ve emsalî yazılar için "Görüşler,, in sahife-
leri her zaman açıktır.

Yazılarını ("Görüşler,, Mecmuası yazı işleri
müdürlüğü — Adana Halkevi) ne gönderilmesi
rica olunur. "Görüşler,,

Dağlar Başında

-Dutal Cenap Muhteddin'e-

Göğsünde hayat.. bahar gülümser
Her akşam tatlı rüzgârlar eser
Dağlar başında.. dağlar başında..

Ağna çıkan hep yıldızları
Sayarlar gece Türkmen kızları
Aynışında dağlar başında..

Derin uykular rüyah olur
Hakikat bile hülyah olur
Ömür geçerse dağlar başında..

Uçarumlar var; uçsuz, bucaksız
Dumanlar çıkar nasıl ocaksız
Ateş, alev yok dağlar başında..

Yas çeker, ağlar kıym güllice
Yörük kızları bahar gelince
Neş'e saçarlar dağlar başında..

Aşkın ateşi girli yanarmış
Ferhad çok yakın kayalar yarmış
Bir şirin için dağlar başında..

Dolu dizginle al atım geçli :
Çağlayan, coşan hayalim geçli
Mendires gibi dağlar başında..

Sabri Dil

17'nci Asırda Türk Sazları (*)

Yazan : Nasip Çiloğlu

Çok yakın zamanlara kadar Garbi Avrupa, Türk müziği ve sazları hakkında hemen hiçbir şey bilmiyordu. Halbuki 17 nci asırda Hacı Kalfa ve 18 nci asırda Teoderini' den öğrenebildiklerimizden daha ne kadar çok bilincek şey kalmıştı.

1922 Senesinde İstanbul'dan Rauf Yekta beyin Lavingnac'ın "Encyclopédie de la Musique", eserine Türk müziği hakkında mühim bir makale verdiği doğrudur. Fakat o bile bu zaman mevzuu olan Evliya Çelebinin sazlar hakkındaki son derece kıymetli mütalâasını ihmal etmiştir.

Evliya Çelebi'nin seleflerinden bir kaçını mütalâa edersek onun kıymeti hakkında kaba bir tahmin yapmış oluruz. 15 nci asırda Ahmet oğlu Şükrullah yalnız dokuz sazdan bahseder. 15 nci asrın sonlarına doğru Al-Lâdiki yalnız 18 saz kaydedyor. 17 nci asırda Hacı Kalfa sadece 19 sazun bir listesini veriyor. Halbuki Evliya Çelebi 76 sazdan bahsediyor.

Evliya Çelebi'nin eseri sadece 17 nci asırdaki Türk müziğini aydınlatarak Türklerin ne şaşıksa bir saz topluluğu tanıdıklarını ve kullandıklarını ilga etmekle kalmaz, bunlara bilhassa kendi gözüyle şahit olan bir müzişyen tarafından yazılmış olması itibarıyla hususî bir kıymeti haizdir. (1)

Evliya Çelebi 1611 de doğmuştur. Ailesi Osmanlı padişahları nezdinde yüksek mevki sahibi kimselerdi; fakat Evliya Çelebi edebî hayata atılmak istiyordu. İlk olarak 1636 kadir gecesinde Ayasofya camiiinde hafız olarak hayata atıldı ve dördüncü Sultan Murat'ın nazarı dikkatini celbetti. Sultan Murat, Çelebi'yi sarayına aldı. Edebîyata ve müziğe karşı olan yüksek kabiliyeti ile Çelebi derhal kendini sevdiirdi.

Evliya Çelebi 1533 de Kahirede ölmüş olan Şeyh İbrahim Gülşani'nin talebesi Derviş Ömar Gülşani'den (2) müzik dersi almıştı. Evliya Çelebi bilgili bir müzişyendi; sesli ve sazlı müzikten başka İlimi-muhtî'ye de vakıf. Sultan Muradın huzurunda

(*) Evliya Çelebi'nin "Seyyahatname", II ve Meriçki'nin "Thesaurus", undan

(1) Henry George Forman'ın "Turkish Instruments of Music in the 17 th Century", eserinin başlangıcı'ndan alınmıştır.

(2) Ömer Gülşani 140 seneye yaşarmıştır.

ilk olarak bir Varsağı okuduğu zaman elinde, Sultan Murat'ın kendisine hediye ettiği, kıymetli taşlarla işlenmiş bir daire vardı. Çok muvaffakiyet kazandı ve derhal muahip mevkiine çıkarıldı. İki sene sarayda muhasiplik ettikten sonra Evliya Çelebi baş müezzin olarak seyahata çıktı.

Evliya Çelebi çalgıcılar ve okuyucular arasında hulumaktan son derece zevk duyardı. Esasen Evliya Çelebi'nin tasvirleri bizzat bu sazları görmüş bir müzisyen tarafından yapıldığı için kıymetlidir. Bundan başka bu âletlerin telaffuzunu verirken Evliya Çelebi şair Nihâl Çelebinin "Sarnamesine,, de müracaat etmiştir.

Evliya Çelebinin "Seyahatname,, sinin birinci kısmında musiki âletlerine tahsis edilmiş iki fasıl vardır. Bu fasılların birincisinde sazları yapanlar, ikincisinde de sazları çalanlardan bahseder.

1638 de Sultan'ın emriyle yazdığı "Evsah Kustantiniya,, da 8000 âlet yapan, 4000 seyyar çalgıcı, 4000 na'at okuyucusu, 300 hanende ve 700 müezzininden bahseder. Bunların hepsi aynı ayrı derneklerle mensup san'atkarlardı. Her derneğin bir pl'i vardı. Bu derneklerin en ehemmiyetlisi askerî mehterler'di. Bunlar 300 kişiydiler. Şehnamenin esatiri Cemşid'i bunların pl'i'ydi. Bundan başka 40 kişilik bir mehter takımı daha vardı.

Evliya Çelebinin tasvir ettiği sazlar 4 kısımda mütalaka edilebilir :

1 — Ses veren maddelerden yapılmış sazlar : Çan, çıntrak, Fincan, saz, zil, çaganı, çalgı, ağz tamburası, şana.

2 — İhtızar eden sazlardan yapılmış sazlar : Del, daire, küs, kudüm, sakkare, tabâbaz, çömlek dümbelegi, Eyyub dümbelegi, Yemen dümbelegi, cam dümbelegi, mukarnın dümbelegi, davul.

3 — Ağz sazları : Kaval, ney (hattal, düshenk, girift, mansur, şah, bolahenk, battal, davudî, süpürge) , kaba düdük, arabî düdük, macar düdügü, mehter düdügü, çağrtma düdük, danakya düdügü, dili düdük, mızmar düdügü, musikal, safir, safiri bülbül, zurna, kaba zurna, cura zurna, asafi zurna, şahabî zurna, arabî zurna, acemî zurna, balaban, kınata, kamış mızmar, tulum düdügü, organun, mak m rahavi, derviş borusu, eyyüb borusu, efrasıyab borusu, piriş boru, şişe borusu, nafir, turumpeta borusu, ingiliz borusu, İtalyan borusu, organun borusu, karaney.

4 — Telli sazlar : Çeng, kanun, sahtar, şîhâne, tanburî türki, tanburî şirvînyan, tel tanbur, köpsüz, karadüzen, yunkar, yaltma, çartar, şarki, çayda, çuğur, sündar, ruda, ruda hanî, barbut, ut, şaştar, muğni, rubat, kemeñçe, ilik.

Evlîya Çelebi, yukarıda isimlerini verdiğimiz sazların hepsini ayrı ayrı tasvir eder. Bunların hepsini burada vermeğe imkân olmadığı için, her cinsten en mühim olan bir tanesini vermekte ictifa edeceğiz :

1 — Çagana : İran'da Şehname'nin Sukuda'sı tarafından icat edilmiştir. Avrupa Türkiye'sinde taammüm etmiştir. 200 çagana çalgıcısı vardır. Çagana eski bir Türk sazıdır. 18 inci asırda Türklerden Avrupa askerî bandolarına intikal etmiştir. Bunun basit bir şekline dilli maça denilir. Dilli maçanın her kolunda üç dil ve her dil üzerinde bir zil bulunur.

2 — Daira : Yuvarlak, zilli bir defdir. İlk olarak def üstadı, Amr İbni Umayya Danurî tarafından Süleyman ile Belkis'in düğününde çalınmıştır. Daira yapan 10 atölye ve 55 usta vardı. Daira çalan 500 çalgıcı vardı. Mazhar denilen bir cins def dahı vardır ki, bunda zil yoktur. Bu dairevi sazlara Türk ve Acem sanatında sık sık tesadüf edilir.

3 — Zurna : Cemşid tarafından icat edilmiştir. Kendisi her sabah erkenden zurna çalardı. Bu alet, Türk askerî bandosunun en baş sazıdır. Muhtelif cinsleri vardı. Borusu tahtadan yapılmıştır. 7 atölye ve 40 yapıcısı vardır.

4 — Tanburu Türki : İki telli Türk tanburu, Maraş'ta tanburî Müzevvir Ahmet tarafından icat edilmiştir. Tanburu Türki, bizzat Evlîya Çelebi'nin de çaldığı ve Türklerin en çok sevdiği fevkalâde bir sazdır. 17 nci asırda tanbur çalan 500 çalgıcı vardı.

Bu sazların pek çoğu bugün tarihe karışmış, diğerleri de zamanla tekâmül ederek eski şekillerini kaybetmişlerdir.

Mektup

— VII —

Üç şarkısı vardı dudaklarının
Üç parça ateşti.
Örpermelerimle derdim; o yakın
Övüm maha tağıt.

Hasretlerimin ki hatıraları
Bir gülüştür şimdi.
Ah.. O tahayyülde kimdi baharı
O içenler kimdi?

Sonucu şarkımı dinliyeceksin
Birlikte sükûnla.
Belki gülceceksin, inliyeceksin
Birlikte sükûnla.

Süleyman Şahin Tar

DİZİ

Neylesem kâinatı zaten ben bir zerreyim.
Varlığım değil yeni, varlıkla bir kerreyim.

•

Zaman beni emiyor, bende kalan bir tase
Aslına varacak mı tasadan kalan posa?

•

Örpererek akşamla, akşamı emdi sular
Bir alevle görecek sular kömür rüyalar.

•

Bir mevsim kopyesidir bize gülen çiçekler
Çiçeklerin ardında bir alem bizi bekler.

Süleyman Şahin Tar

Türk Kadını

*Bayrında ve Kollarındaki Surt Altının Ka-
ra Toprakdan Olduğunu Aklından Çıkarmas!*

Yazan : TÜRKÂN TÜRKMEÑOĞLU

Çukurovanın uçsuz bucaksız verimli tarhalarının içinde di-
zi dizi katarlanmış eli kazınak işçilerin, tarhalarında iki büküm o-
larak pamuk toplayanların, kızgın güneş altında döğen sürenle-
rin çoğunun kadın olduğunu kim inkâr edebilir.

Bundan evvel ve bundan sonra da Türk kadını erkek
kadar, hatta, bazı ziraat işlerinde erkekten daha ziyade çalışır.
Erkeklerin vatan borcunu ödemeğe gittâlerinde geçimin en belli
baş meğalesi olan ziraat, kadınların umuruna yüklenmiştir.
Esasen köy çevresi içinde yapılan ziraattan kadının, köy çevresi
dışında yapılan işlerin de erkek uhdesinde olması tamamen ta-
bii iş bölünüdür. Yaradılığa erkekten az kuvvetli olan ve ço-
cuğu doğurup büyüten kadın ziraattan evvelki zamanlarda da
erkek avlanmak veya yiyecek toplamak üzere ormana gittiği
zamanlarda köyde kalmış ağlebe ihtimali evvelâ fide ve fidan
dikmeyi, bülâbere çekirdek ve tohum dikmeyi keşfetmiştir.

Türk köyünün kadını yalnız (Mehmetcik) i doğurmak ve
sütü ile büyütmeğe kalmamış onca ta sperine kadar da anado-
lu kınada alınun teri ve gözünün yaşı ile yetiştirdiği buğdayı
ile beslemiştir. Kucagında çocuğu ile döğen süren Türk kadını
en inansız kâplere dahi anadolu Türk'lüğünün kudretini bir din
gibi sokan en ulvi ve veciz manzaradır.

İtibdal ve mejrubiyyet devâllerinin ziraat mektepleri masa
başında oturarak müracaat edenlere her birini tutmaz malûmat
ve rakamlar veren, mintekasının köylerini harita üzerinde dahi
aramamış olan şehirlî memur yetiştirmekten ileri gidemedi.

Cümhuriyet idaresi ziraat tedrisatına da köye h i z m e t
edecek şekilde islahâ çalışıyor. Bu arada büyük bir ehemmiyetle
itibara alınması icap eden bir mevzu köy kızını ve köy kadınına
şehirlendirmeden kasa ve uzun kurslar ve mekteplerle bilgili çiftçi
olarak yetiştirmektir.

Çok şehirlenmiş memleketler harp esnasında yiyecek te-
mininde de büyük güçlüklerle karşılaşlar. Şehirci memleketler-
den ekilebilir toprağı nüfusuna nisbetle çok olanlar dahi ziraat-

Balıkçı ve Kıyı

Islak paçalarını sıvamış dizlerine,
Bir balıkçı geliyor akşam üzeri yine,
Kayalık ve gölgeli kıyıda yavaş yavaş,
Kimbilir gözlerinde birikmiş kaç damla yaş?
Kimbilir ona nasıl güç geliyor bu kazanç?
Kulübeciğindeki yavruları belki aç.
Yemli uzun kargıyı ve kulpis sepetini,
Koydu kaya üstüne çıkardı ceketini;
Biraz denize baktı biraz düşünüp durdu,
Taht yapı bir kayayı sultan gibi oturdu.
Balıkları yemledi yaktı sigarasını,
Sonra denize attı elinde oltasını,
Şimdi gözleri suda ve mantarı kolluyor.
Bilmem dünyada ne var bu bekleme kadar zor?
Gün çekildi dağlardan her taraf oldu ıssız,
Akşam oldu nerdeyse doğacak gökte yıldız,
Ne denizde bir kayık ve ne de esen rüzgâr,
Kıyıları bekleyen yalnız bir balıkçı var...

Cengiz Turhan

larını kâfi derecede makinalaştırmazsa yiyecek sıkıntısına uğrarlar. Çünkü erkek çiftçilerin çoğu askere gider ve köy ordu ihtiyacından artan fazla mahsulü müstehlik şehirlere yetmemeye başlar.

Halbuki yurdumuz bu tehlikelerden tamamen masundur ve ziraat yurdudur. Şehircilikten fazla köycüydü.

Nüfusumuz ne kadar çoğalırca çoğalsın o nisbette toprağımızda çoktur. Bu toprağın boş kalmaması için devlet köylü ile bir el birliği yaparak ziraatin makina ile yapılması için milyonlar feda etmektedir. Dün orakla yüz kişinin bir günde biçemediği ekinleri bu gün patozlar bir günde bitirmektedir.

Hudut boylarında vatan ve namusunu bekleyen mehmetçilerin yiyeceğini giyeceğini temin etmek ordumuzla iş birliği yapmakta Türk kadınının vafesi vardır. Vatan için istiklâl için süngü harbine girmiş, arkasında, güle bağında Türk bayrağı, elinde bomba ile siperlerden siperlere emekleyerek çalışmış olan Türk kadını, kocasına, çocuğuna ve bayrağına sandığı gibi kara toprağa daha fazla sarıl, kırmızı altınlar yarat. Dünyanın en büyük adımıyla yetiştirmek sana nasip olduğu gibi tarlalarının sınırlarını da ekmek sana nasip olmalıdır.

K Ö K

Biliyoruz : Canlı şey doğar ve öür. Fakat yanlış... Doğar ama kayt ile öimer; öidürölür. Döl alışkanlığı büre "öidü, dedürör.
Onu dıř amillerdir ki mahveder : Mikroplardan yurta hayvanlara kadar...

Hayvanları bırakalım. Onlar dıştan hücumu daha maruzdurlar. Yapıyor ağaçlar vardır ki doğum yıllarını kutlasalardı, İK Fııavın da sağ olsaydı, aynı günde kutlasalardı : SEQUOIA.

Bu ağaç dış düşmanlarının çoğundan, belki % 97 sinden korkmaz. Yani kendisine fenalık yapamazlar. Yaşlanmaktan öimer; çürüyüp devrilmez. Mikrop, hastalık onu öidüremez.

Yalnız üç katili vardır :

Yıldırım, Yangın, Balta...

••

Milletler de böyle olsa gerek. Fert, sayısız dış amillerle öölür. Yıldırım ve yangınla da, esasımı öökünmeyen, beş on tane mahvolabilir. Fakat, gözü kör olan, baltayı ne yapalım? Daha doğrusu kör-baltayı?

••

Öyle ağaç var ki dibinden kesilirse bir daha filiz vermez; öölür; yani öidürölür. Kökünden sökmeğe hacet yok: Çam.

••

Yenilik yapıyoruz; yani **budama!** Dikkat edelim. Binlerce yıldır yapıyoruz. Dıştan birçok tesirler dallarısız kurutmuş, yıldırımlar yakmış, mikroplar çürütmüş olabilir. Budayalım derken filiz vermesini beklediğimiz kökü unutmayalım!

••

Geçen nüshamızda "Folklor denemeleri,, sayfasına Şiran (Gümüşhane) karanı ve havasına ait tetkik mahsulü bir eserin başlangıcını koymuştuk. Muhtelif folklor branşlarına ait olan bu esere bu nüshamızda "Ata sözleri,, ile başlıyoruz.

Çetin ve yorucu gayretin meyvesi olduğu şöphe götürmiyen bu emeğin sahibi arkadaşımız Cemal Oğuz Öcal'ın elini sıkarken bu eseri kendi hesabına bastırmasıya memleketimizin her tarafında okunan "Görüşler,, de nerettiirdiği için de teşekkür ederiz.

"Görüşler,,

Folklor Denemeleri :

BİRİNCİ BÖLÜM

Derleyen ve Yazan :
Cemal Oğuz ÖCAL

1. Atta karnı, yiğitte burun.
2. Atta perçem, yiğitte burun.
3. At, at olana kadar sahibi mat olur.
4. Atın ölümü arpađan olsun.
5. At bulunur meydan bulunmaz, meydan bulunur at bulunmaz.
6. At öür meydan kalır, yiğit öür şan kahr.
7. At elin, torba emanet.
8. At ile avrat yiğidin bahıtına.
9. Ata binmeden ayaklarını sallama.
10. Atı alan Ösküdar'ı geçti.
11. Ata binen nahı, mılum arar.
12. Attan inđi, eşeđe bindi.
13. At binenin, silâh kuşananın.
14. At izi, it izine karıştı.
15. At ile arpa bir arada durmaz.
16. Atta karnı, ilte kurum, yiğitte burun.
17. Al gülüm, ver gülüm.
18. Aşığı astık, kestığı kestük.
19. Aç gözünü, açarlar gözünü.
20. Ağır ol, balman gelecein.
21. Anasına bak kızın al, keşarına bak bezini al.
22. Anadan olur dana, başa yakılır kına.
23. Ana, yüreğkten yana.
24. Ağlarsa anam ağlar, gayrisi yalan ağlar.
25. Ateş döştüğü yeri yakar.
26. Ateşle barut birarada durmaz.
27. Allah adamın gönlüne göre verir.
28. Acın gözü ekmeğçiyi kurutur.
29. Acıyan ne olsa der, acıkan ne olsa yer.
30. Aç gözlülük yapma.
31. Acın karnı doyar, gözü doymaz.
32. Açık ağız aç kalmaz.
33. Acı soğan yemedim ki ağzım koksun.
34. Armut piş, ağzıma düş.
35. Armudun iyisini aylar yer.
36. Armudun sapı var, özümün çöpü var.

37. Anı bal alacağı çiçeği bilir.
38. Anı kadar eri olanın dağ kadar yeri olur.
39. Arık öküzü bıçak çalınmaz.
40. Aza nere gidersin demişler de, çoğun yanına demiş.
41. Az veren tandan, çok veren maldan.
42. Anı tükenmedik yigit olmaz.
43. Aşını, eşini, işini bil.
44. Aş tapınca kepçeye baha yetmez.
45. Az yaşa, çok yaşa, akıbet gelir başa.
46. Az ver çok yalvar, çok ver hiç yalvarma.
47. Az ye de bir hizmetçi tut.
48. Az ye de bir uçak kullan.
49. Ağlamayan çocuğa meme vermezler.
50. Ağsız baş mezarda gerek.
51. Azıcık aşım, kaygısız başım.
52. Akacak kan damarda durmaz.
53. Ağlaya ağlaya yarıldık, güsülden kurtulduk.
54. Ağaç yaş iken eğilir.
55. Alan, satandan umar.
56. Alarla satan bilir, al gelinle yatan bilir.
57. Akşamın işini sabaha bırakma.
58. Akşamın hayrından sabahın şerri yeğdir.
59. Âlet işler, el ögündür.
60. Alçak çeşme kim olsa biner.
61. Alçak yerde yatma sel alır, yüksek yerde yatma yel alır.
62. Analar neler doğurur.
63. Anandan emdiğim süt bur-nundan gelir.
64. Ananın rüyüyle işret ağ-ladır.
65. Ayrılan içtik, ayrı düştük.
66. Avcı avında, demir tavanda.
67. Avcı avında, yolcu yolunda gerek.
68. Ay var yâk besler, yıl var ayı besler.
69. Aç ayı oynamaz.
70. Aç köpek fırın deler.
71. Aç, anan ise de kaç.
72. Aç tavuk kendini buğday pazarında görür.
73. Açlık ile tokluğun arası yarım yulka.
74. Adam adama lîmîm olur.
75. Adam bilir, adam kaymetini.
76. Adam adamı bir kere aldadır.
77. Adamın iyisi alış verişte belli olur.
78. Adamakla mal tükenmez.
79. Adı çıktı doksana ismez seksene.
80. Allah'tan korkmaz, kuldân utanmaz.
81. Az kaldı, maraz kaldı.
82. Aşınmış kuturmuştan be-terdir.
83. Abdestsiz dedeye namaz dayanmaz.
84. Ateş olan cirmi kadar yer yakar.
85. Ağız var, dili yok.
86. At kaçtı, torba düştü.
87. Abdest sordugun beyna-maza bak.
88. Ayağımı yerleyim, gör sa-na neler çöleyim.

90. Ayağın yorganına göre uzal.
 91. Ayağın denk al.
 92. Ayak ucak, baş serin; dü-
 şünme derin, derin.
 93. Asil azmaz.
 94. Aslı neyse, nesli de o.
 95. Aslım saklıyan haramzâde.
 96. Asitâdeden kemlik gelmez.
 97. Asil var iken, vekil aranmaz.
 98. Ahmak kazanmış, a k i l i
 yemiş.
 99. Ahmak misâfir ev sahibini
 ağırlar.
 100. Ar eden kâr etmez.
 101. Arsız neden arlanır, çul da
 giyse sallanır.
 102. Ar, namus, tertemiz.
 103. Arı satmış, namusu della-
 la vermiş.
 104. Ârîl isen ar eyleme, zikri-
 ni inkâr eyleme.
 105. Ârîl olan anlar, eşek olan
 dînler.
 106. Ârîle tarif lâzîl değil.
 107. Ârîl isen bir gül yeter kok-
 mağa, eşek isen bir bahçeyi
 yıkağa.
 108. Anlayana sıvri sinek sar,
 anlamıyana devul zurna az.
 109. Aş buldun mu giriş, iş
 buldun mu sıvış.
 110. Arayan belâsını da bulur,
 Mevlâsını da.
 111. Allah uyuz versin de ter-
 nak vermesin.
 112. Altın kıymetini sarraf bilir.
 113. Altın kıymetini sarraf bilir,
 yaranın kıymetini cerrah bilir.
 114. Altın pas tutmaz.
 115. Altın çamura çökmekle

- pul olmaz.
 116. Anan, atan kim? Y a k i n
 komşu.
 117. Ay ayda, hesap belli.
 118. Ayranım ekşi diyen olmaz.
 119. Ayranı yok içmiye, tabir-
 ravanla gider....mıya.
 120. Az lama, çok ziyân getirir.
 121. Acı paltıcamı kurağı çalmaz.
 122. Aynaya bak da kendini gör.
 123. Anandan evvel ahıra koşma
 124. Ayvaz kasap, hep bir hesap.
 125. Asil, dahından asil.
 126. Asil alması zordur, sakla-
 ması kolaydır.
 127. Anca beraber, kanca be-
 raber.
 128. Açık ....te sinek konar.
 129. Açık ....te menzile, kim
 ağlaya kim güle?
 130. Ali, boyu uzun kavak dah.
 131. Âdet töredir, olmağa gô-
 redir.
 132. Alış, veriş miskâle; dost-
 luk kantarla.
 133. Araba durur, yük inler.
 134. Artık ne isteriz? Şah, ba-
 laban besleriz.
 135. Alan razı, satan razı; arada
 ne yöldirdi koyruklu tazı?
 136. Akıl, akıldan üstündür.
 137. Akılsız baş, sâderek traş?
 138. Akılsız kafanın taban çe-
 ker zorunu.
 139. Akılsızın şaşkınsı, beyaz
 giyer kış günü.
 140. Akla gelmiyen, başa gelir.
 141. Akıl olmayınca neylesin
 sakal, insanı dağlara düşürür
 çakal...

142. An beni bir kuz ile, o da çürük çıkan.
143. Al iki biçi, ver iki biçi; ödünç bu dünyanın işi.
144. Altın tucu (Tuncu) kaldı, insanın pici (Piçi) kaldı.
145. Ağlarsa gözü var, gülerse yüzü var.
146. Anlamaz dosttan yağdır Nikola, her gelip geçtikçe der galespera.
147. Ayıkla pirincin taşını.
148. Arap eli öpmekle dudak açmaz.
149. Acele işe şeytan karıştır.
150. Anah kuzu, kınah kuzu.
151. Azan, başın yer.
152. Aptaldan Paşa, tahtadan maşa olmaz.
153. Âpâkk başa belâdir.
154. Alta, ilte, avratla, yurtla yövüm (Uğur) vardır.
155. Arle günü yalan söyleyenin bayram günü yüzü kara çıkar.
156. Avrat mah, kapı falâğı.
157. Avrat er zaptetmez, ar zapteder.
158. Arpacı kumrusu gibi düşünüp durma.
159. Allah, doğrudan yanadır.
160. Akın adı var, karanın tadı var.
161. Ak akça kara gün içindir.
162. Âdet yerini bulsun, ölü kör bakar olsun.
163. Ali ile sarı, bir koca karı.
164. Arabın aklı, süpürkede taklı.
165. Allahümme terden, kendini sakın topakdan körden.
166. Allahın işine karışılmaz.
167. Allah kimseyi aç koymaz.
168. Allah dolduğı boğazı aç koymaz.
169. Allah kimseyi muhtaç etmesin.
170. Al eline kalemi, yaz başına geleni.
171. Aynaya bak aynaya, yüreciğin kaynağı.
172. Atana rahmet, ceddine bulgur pilâvı.
173. Ağ, tokun yüzüne bakmakla doymaz.
174. Altı bayır bayır, üstü çimen çayır.
175. Armudu yemez gûnahtr der, tezeği yer mübahtr der.
176. Al dediğin mal mirdar olur.
177. Atın sağlam kanga bağla, ondan sonra Allaha tevekkül ol.
178. Altan düşmek yorgan, döşek; epekten düşmek karma, kürek.
179. Adamın her yorulduğu yerde han yaptırmazlar.
180. Avrat sı..... ten sonra kapıya kilit anılmaz.
181. Aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık.
182. Ağzında kil ısınmaz.
183. Akşamdan eser savurur; sabahdan yakar kavurur.
184. Ağaç dahyla gürler.
185. Al Allah kulunu, zaptıyla delini.
186. Aklı sığınmış tailli sığınmamış.
187. Arıyı ya çalsın, ya bulasın.
188. Aç kalan vicdanını yer.

— Devam Edecek —

Ayşeden Kocasına

Aynilah aylar geçti, gözümüz Mehmed'i bekler
Gelmeyorsun, gelme, fakat, sağlığından haber gönder.
Boşa gitmez Tanrımıza yakardığımız dilekler.
Allah sana Hzir Mehmed, merhum ATA ulu önder.

Bak; beşikte bıraktığın altı aylık minik Tosun
Şimdi yaşına geliyor, sana dünya başladı.
Kaşlar kara, gözüler ellî, vücut tombul sanki, osun.
Allahım kem nazarlardan onu Türk'lüğe korusun.

Seni yurda bekçi deye elimden alıp gittiler.
Bu acı ayrılık bana, en tatlı bir acı oldu.
Ayşen, böyle bir acıyı Tosun için bile diler
İSTİKLÂLE susayanlar böyle murada erdiler.

Bizi düşünme Mehmed'im, sakın üzüleyim deme
Sen gideli çok rahatsız, köyün,ıcak bağrındayız.
Tosun yuvak (1) gibi oldu, görmedi hiç sütsüz meme.
Mektubunda komşulara sakın şifemli söyleme.

Kaş geliyor soğuk seni yakar deye hediyeler hazırladım.
Bir kutuya pekmez koydum kapasını da arladım. (2)
Ayrıca bir pakette de yün çoraplar, eldivenler
Gerisini saymayayım, daha neler, daha neler...

Ne yapayım sabırsızım, ağzımda bakla ısınmaz
Söylemeden geçemedim. Hediyemi açar açmaz
Yün çoraplar arasında gök boncuklu bir kise var
İşte, onun içinde ki Tosunu'nu bğrına sar.

Bizi düşünme Mehmedim vazifen bizden üstündür.
Tosunu'nu, Namusu'nu, Bayrağı'm Toprağını
Korumaya koşan erler, bizlere sonsuz bir ündür.
O, vakarlı bakışınla, daima TÜRKLÖK bütündür...

1 - Toprak damızcısına alınması için kullandıkları bir merdiven. 2 - Lektörlük.

Yusuf Gülen

Çirkin Bir Şey!

"Görüşler,, in 30 cu sayısında Şükrü Enis imzalı neşrettiğimiz üç şiir bir mesele oldu. 31ci sayımızda da izah ettiğimiz gibi Şükrü Enis, bize 30cu sayımız çıktıktan sonra üç şiir daha göndermiş, ve net halinde "Çocuklar,, adlı şiir'in kendisine değil, Muzaffer Tayyip'a ait olduğunu yazmıştı. Biz de "Çocuklar,, değil "Bir Çocuk,, adlı bir şiir neşrettiğimizi yazmış ve yanlışlığın bizde olmadığına dair kendisini ikaz etmiştik.

Fakat, maalesef, mesele bu kadarla kalmadı. Zonguldak'ta Muzaffer Tayyip'tan aldığımız mektupta Şükrü Enis imzası altında çıkan "Sabah,, adlı şiir'in de kendisine ait olduğunu iddia ediyor. Hak aramak haktır ama şunu söyleyelim ki "kötü maksadınızın bulunmadığına,, kanaatini yazmakla beraber bunu yazdıracak kadar mecmuanız hakkında, içini şüphle ve zan kurduğunun kemirdiğini görmeyi de eselle kararlaştır.

Yazdığınız gibi, mecmuanızın sayfaları yurddeşlerimizin yazıları için açıktır. Çankırı'dan gelen, güzel bulup neşrettiğimiz bu şiirlerin imza sahibinin olmadığını kim kestirebilirdi ki?

Bu çirkin mesele dolayısıyla okuyucularımız rahatsız ettiğimizi afflarını dilerken meselesin aydınlanması için de bize gelen mektubu aynen neşrediyoruz:

"Görüşler,,

Sayın Bay ,

Her şeyden evvel sizi rahatsız ettiğim için kusurumun affını rica ederim. Mecmuanızın 30 uncu sayısında Şükrü Enis imzasını taşıyan "Sabah ve Bir Çocuk,, adlı parçalar benim şiirlerimdir. "Beşik,, te benden alınmış bir çok mısralar vardır. Ve bunu her an vesikalarla isbata hazırım. Sayın bay, sizden Şükrü Enis'e yazdığım açık mektubu ve şiirlerin aklını mecmuanızda neşretmenizi rica ederim. Bu çirkin hâdisede sizin hiç bir kötü maksadınızın bulunmadığına emîn olduğumdan öyle sanı-

yorum ki isteklerini yerine getireceksiniz. Şayet aksi vukubulursa kanunus bana verdiği selâhiyet dahilinde hareket etmek zorunda kalacağım. Fakat için böyle bir neticeye varacağını düşünmek istemem.

HAB. Ötedenberi gerek şahsınız ve gerekse mecmuasız hakkında beslediğim sevgi ve takdirlerimin bu çirkin hâdisenin vesile olmasına bilmezsiniz ne kadar üzülüyorum. Hürmetle ellerinizden öper, Adana ve Adana'lılara Mersinde büyüyen bir Topkapı'nın Zonguldak'tan Zonguldak'ın içten selâmlarını sunarım, Selâmlar.

Halkarı Kütüphanesi Zonguldak

MUZAFFER TAYYIP

Dostum Şükrü Enis (Bilmem sana dostum diye hitap etmek ne derece doğrudur?)

"Görüşler,, in 30 uncu sayısında benim ELEJ'lerden birincisi olan "Bir Çocuk ile Yıldızlar ve Sabah,, adlı parçalarıma kendi imzasıyla neşredildiğini görünce ne kadar sarıldığımı tahmin edemezsiniz. İtiraf edeyim ki bu çirkin hareketine bir türlü mâna veremedim. Bununla beraber üzüldüğüm kadar memnun olduğumu da söylemeliyim. Zira ne mal olduğumu öğrenmiş bulunuyorum. Ne dersin? Yeni farkına vardığım kirli çamaşırlarını teşhir edeyim mi? Ama, korkma. Şimdilik bunu yapmayacağım. Görüyorsun ya ben senin kadar insafsız değilim. Bu belki bir sene devam eden dostluğumuzun hatırasına hürmet etmek iste-yişimden ileri geliyor. Fakat şu kadarını da çözlüyem ki eğer hakikati bir mektupla bildirmezsen hiç istemediğim halde az evvel söylediklerimi yapmak zorunda kalacağım. Ve işte,, Şimdi çok iyi anlamış bulunduğum Antoloji meselesinden bahşyayacağım. Sakin tekrar dalavere yoluna sapayım deme. Zira imzalı taşıyan mektupların ve kitapların yanın-da. Meselâ üstad Arif Nihad Asya'nın, senin dediğine göre kendi imzasını taşıyan "Ayetler,, bu hususta çok işe yarar değil mi?

Belki buraya kadar yazdıklarım biraz sert oldu. Fakat sen bu bayağı hareketinle bunları çoktan hak etmiş bulunuyor musun? Ne kadar isterdim ki hükümleminde yanlış olayım; yani senin yaptığna bir türlü inanmadığım bu çirkin hareketin bir yanlışlığın eseri olduğu meydana çıksın.

NOT : "Beşik,, te benden ayrılmış bir şiirü mısra var..

ELEJİ'lerden

BİR ÇOCUK

Bir çocuk tanıyorum ki ben
Seçilen oha
Bir çocuk tanıyorum ki ben
Gözleri ondaki bakışta
Zenginliği söyledim

Bir çocuk tanıyorum ki ben
İnsanlık oyaçlar üzerinden
Bir yığın toprak yimdir.

940 Karacasaharı

Bu şiirler Şükrü Enis'in çok beğendiği şiirlerdir. Onun size yollanmış olmasından korktuğum için yazdım. Onda benim daha bir çok şiirlerim vardır.

ARIYORUM

Bilen var mı arıyorum
Gören var mı tanıyorum
Solağa oynamak için
Çalışan şiirleri
Ne olduğunu
Bilen var mı arıyorum
Gören var mı tanıyorum
Bana benden bahsedin
Benimle paylaşın çeviren
Komünist kim.

939 Topkapı

YILDIZLAR ve SABAH

Geceleri yıldızlara terkedin
Bu uykusuz cesur gebesinde
Yıldızlar gecelerin deği
Geceler yıldızlardır

Geceleri yıldızlara terkedin
Ve bekleyin gelmesini sabahın ilk treni
Burun ne tühaf yer
İlk trenle gelen sabah
Yine ilk trenle gider

A C A B A

Sarıyordum ki eskiden
Büyüyünce yıldızları arayabilirdim
Ve güzelliğine hayotta
Sarıyordum dayatabilirdim
Yıllar geçti ereden
Yıldızlar kaçmadı hâlâ
Dayımadım güzelliğine hayotta
Büyümedim mi acaba?

940 Perişanoryum

NOT : Şükrü Enis'ten 19/1/1941 tarihli bir kart aldım. Bu çirkin hâdiseden benim kadar üzüldüğünü söylüyor. Karttan meseleyle ilgili olan bir kaç satırı aynen alıyorum.

"..... Benim böyle bir şeyle alıkkam yok, kardeşim. Vakaa ben "Görüşler,, e bir kaç kendi şiirimle beraber seninkileri de gönderdim. Fakat seninkilerin benim adımı çıkacağını hiç ümit etmiyordum. Ve en son olarak Arif Nihad Asya'ya mektup yazarak işi düzeltmesini istedim....." diyor. Bunun ne dereceye kadar doğru olduğunu benden iyi bilirsiniz zannedirim.

Muzaffer Tayyip

Yuvamın Kuşu

Muhayyel Sevgilime :

Sevdamın kuşunu kaçırdım elden
Kondugu kafesi bölen var mıdır?
Kimseler anlamaz öttüğü dilden
Gözümün yaşını silen var mıdır?
Örümcek bağladı üst üste her gün
Pancurlar kapalı hayata küskün
Kıpladı yuvamın üstünü hürün
Bana ondan haber veren varmıdır?
Firan ansızın pek garip bir hal
Deseler; cevabı olmayan sual
O gitti elimden dönmesi muhal
Bu halin sırtına eren var mıdır?
Kaçırdım kuşumu ona kanmadan
Tırmandım dağları hiç dayanmadan
Aradım yıllarca ben usanmadan
Söyleyin izini gören var mıdır?
Görmesem bir lâhza sorar arardım
Her sabah saçını çözer tarardım
Kalbinde, ruhunda onun ben vardım
Bu gün de saçını ören var mıdır?

Fuat Kutbay

Bilmelisin Niçin Geldim

*Bahçende gül açmış mercekçe sebey
Bahar çiçeklerin dermeğe geldim.
Gül yanak üstünde o al kirazın
Dudağın ucuna öpmeye geldim.
Yayla çiçekleri içinden seni
Bana bir es diye seçmeye geldim.
Adında anılan pınar suyuna
Bir daha kanarak içmeğe geldim.
Kapama peçeni dönme arkamı
O güzel yüzünü görmeye geldim.
Uzak yerlerden ben yoluna düşüp
Aşkını önüne sermeye geldim.*

Bekir Sayın

RÜYALAR :

II

Bir deniz dalgalandı..
Tanrıların sesile.
Arzular, uzaklara yollandı..
Gizli efsanelerin,
Büyüğü gemisile.
Yelkenler ıslak..
Dalgalar, ninnilerle yüklü..
Ve bilinmiyem yerlerde,
Mevsimler keth..
Mevsimler büsüdü.
Ayetler, suların ardında..
Deniz, bir kitap.
Büyük suçlar..
Saklı duruyor;
Günahlar taşlı,
Diaları götüren gemi.
Tanrıya ulaştı.
Çileler doldu..
Geçen çağları versin,
Azap yüklü dünyalar.
Gelsin.. geri gelsin artık
Çocukluğumuzu taşıyan, rüyalar..

M. Galip Güvendik

Daima Böyle

Üzperisin zamanın dalında süküt;
Kuşların söylesinler şarkılarına
Ve yine döbedürsun bahçemdeki dut,
Tevekkül içinde yapraklarına.
Bir şalâk şuhluğıyle titresin
Ağaçlarımda yemişlerim.
Yine mevsimlerle beraber gelsin,
Mevsimlerle kaybolan ümitlerim.

M. Deligönlü

Kayaklarımız Toroslarda

Derviş

Fakir YUNUS'un rehberi

Ben derbeder bir devrişim,
Abasızım, abasızım.
Gezeceğim dünya, dünya,
Dinsin sızım, dinsin sızım.

Batan güneşin ardından,
Bir sırlabilsen kundan;
Aksam göğün kanadından,
Sızım sızım, sızım sızım.

Ben duada yüzen nebi ;
Açıldı göklerin dibi,
Ve şindi Allahım gibi,
Yalnızım, yalnızım.

SENELER

Toprakta uçupan tüyler,
Akan ümidlerin yeri...
Anlar ki kopmuş bir yaprak ;
Anlar ki dönemez geri.

Mavi gök avuç avuç nur,
Ve nâmütenahi ayur,
Tezgâhında dokur dokur,
Seneleri, seneleri...

Kemal Sadık

Üstte : Halkevi Okuma Odası. — Altta : Mandolin Kursu

Evimizin Bir Senelik Çalışma Hülâsası

Dil Edebiyat :

Neşretmekte olduğumuz "Görüşler", mecmuası, Halkovi gayelerine uygun neşriyatıyla muhitine ve memleket irtifasına layıh olmağa çalışmaktadır. Gerek tab'ındaki, gerekse muhteriyatındaki mükemmeliyet ythksek genel sekreterliğimizin de takdir nazarlarına mazhar olmuştur.

Dil Edebiyat Komitesi Lozan gttü, Namık Kemal gecesi, Dil bayramı, Atatürk irtifakı, İsmet Zaferi yıldönümü gibi gütleri mesgin programla karşılamış, bu vesilelerle birçok milli meşkilâlerin ve aza Türk şüherinin hatıralarını yaşatmıştır. Komite bu çalışma yılı içinde 22 konferans vermiş, ayrıca kahvehane ve sinema gibi umumî yerlerde de 22 konuşma yaptırmıştır. Bu konferansları 20800 vatandaş dinlemiştir.

Güzel San'atlar :

Güzel san'atları halkımıza sevdirmek gayesine matuf olan mesaisinde bu kolumuz hayli muvaffak olmuş addedilebilir. Bugün çalışmalarına mustazam şekilde devam eden ve sık sık konserler veren bir bandomuz ve iyi yetişmiş elemanlardan mürekkep bir orkestramızla bir halk türküleri ekibimiz mevcuttur. Bu ekipler bir sene içinde on bir konser vermişler ve konserlerimizi 4010 vatandaş dinlemiştir. Gerek orkestramız ve gerekse bando ve halk türküleri ekibimiz ayrıca dil, Edebiyat şubesi ve temsil kolu ile de işbirliği yaparak birçok konferanslardan ve temsillerden sonra da konserler vermişlerdir. Yine bir sene içinde salonsumuzda çaylı ve çarlı olmak üzere sekiz sile toplantısı yapılmıştır. Bu toplantılara gelenlerin sayısını 1607 kişidir. Güzel san'atlar kolumuz bu ders yılı esnasında biri kitap, ikisi resim olmak üzere üç de sergi açmak suretille memleketin güzel san'atlar hayatında silikali hareketler vücade getirmiştir. Sergilerimizi 14339 vatandaş görmüştür.

Temsil Kolu :

Köyde, şehirde ve ikisi civar kasabalarda dördü de Niğde ve Konya'da olmak üzere on sekiz temsil verilmiş, bu temsilleri 7850 vatandaş seyretmiştir.

Beş kısmetli filen vazife kabul etmeleriyle kadrosunun tamamlayan temsil grubumuz yeni çalışma senesi için daha verimli olmak üzere hazırlıklarına başlamış bulunsun ki tade.

Spor Kolu :

Memleketin her türlü spor hareketleriyle yakından alakadar olmaktadır. İki ay gezisi yapmış, Atatürk koçunu tertip etmiştir. Beden Terbiyesi teşekkülü ile her harekette iş birliği yapmaktadır. Son kayak gezisine Halkeri spor kolunda kayıtlı arkadaşlardan bazıları iştirak etmişlerdir.

Sosyal Yardım :

Yardıma muhtaç vatandaşlara 1948-68 lira nakdi yardımda bulunmuş, 542-32 liralık kitap yardımı yapmış, 293 vatandaşın muayene ettirilmiş, 197 muhtaç vatandaşın da ilaçlarını temin etmiştir. Bu kola bağlı halk işleri biramız 427 vatandaşın istidatını yapmış, devairdeki işlerini takip ve istişa etmiştir.

Halk Dershaneleri ve Kurslar :

Geçen Şubat'da bir daktile kursu açılmıştı. Bu kurs üç ay devam etti ve 25 mezun verdi. Mezunlardan mühim bir kısmı kendilerine iş temin etmiş, hayatlarını kazanmak imkânını elde etmişlerdir. Kadınlara ve erkeklere olmak üzere okuma yazma dershaneleri açılmış ve 200 ü mütevaciz vatandaş bu dershanelerde okumak yazmak öğrenmiştir. Hâlen de dörtü erkeklere, ikisi kadınlara mahsus olmak üzere açığımız Halk dershanesinde derslere devam olunmaktadır. Halk dershanelerimizin müdavis ve üsedi 200 dur. Dokümanlık ve motor kursu açmak için de gereken tedbirler alınmıştır.

Kütüphane ve Neşriyat :

Okuma salonumu halka daima açık bulundurulmaktadır. Kütüphanemizi yeni eserler ilâvesiyle gittikçe zenginleşmektedir. Bir seneye içinde okuma salonunda ve gerekse kütüphanede kitap, gazete, mecmua vesaire okuyan vatandaşların almış bini mütevaciidir. Şehir sinemalarında ve kendi evimiz sinemasında 48 gece muhtelif mevzualarda filimler gösterilmiş, bu filimleri 39120 vatandaş seyretmiştir. Ayrıca evimizin baparlar ve radyosıyla da müstazaman müzik ve ajans neşriyatı yapılmaktadır.

Köyçülüük:

Köy gezileri yapmayı, köylüleriniyle yakın temaslarda bulunmayı. Köylülerinin arasında okuma zevkini tatmin etmek ve bu ihtiyacı imkân nisbetinde karşılamak için vakit köyde kütüphane tesisine karar vermiş ve kütüphaneleri hazırlattırır. Yakında bu kütüphaneler yerlerine tevri edilecektir.

Müze ve Tarih:

Eski eserlerin muhafazası ve yeni bulunacak eserlerin her hangi bir tahribe uğramadan müzeye nakli için icap eden teşebbüsleri almaktan geri kalmamaktadır. Heride yayınlanacak Adana müzadelesi tarihine vesika hazırlamak yolundaki teşebbüslerimizi hayli ilerletmiştir. Bir çok müzahidinin hatıraları toplanmış, bunlar birzot sahipleri tarafından noter huzurunda tasdik edilerek varesile kıymetlendirilmek üzere daktilo ile tabetirilmekteedir.

Yayın Direktörü : **ARİF NİHAD ASYA**
Yazı İşleri Direktörü : **RASİM GÖKNEL**
Baskı Yeri : **TÜRK SÖZÜ Ba.**

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Halkevinin Adı	Derginin Adı	Kaç Günde Çıktığı
Afyon	Tagınar	Ayda bir
Amasya	Yeşilermak	" "
Antalya	Türkkakdeniz	İki ayda bir
Artvin	Çoruh	Ayda bir
Bafra	Altınyaprak	" "
Bahçesir	Kaynak	" "
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Burdur	Ayda Bir
Çorum	Çorumlu	" "
Denizli	İnanç	İki ayda bir
Diyarbakır	Karacadağ	Ayda Bir
Edirne	Edirne	" "
Elazığ	Altın	" "
Emirdözü	Yeni Türk	" "
"	Halk Bilgisi	" "
Erzurum	Atayolu	İki ayda bir
Eskişehir	Porsuk	Ayda Bir
Gaziantep	Bağınar	" "
Giresun	Akso	" "
İsparta	Ön	15 Günde Bir
İzmir	Fikirler	Ayda Bir
Kayseri	Erciyet	" "
Kars	Doğuş	" "
Konya	Konya	" "
Manisa	Gediz	" "
Mersin	İçel	" "
Merzifon	Tagınar	" "
Miğis	Yeni Miğis	" "
Mugla	Mugla	" "
Niğde	Akınar	" "
Niğsar	Ölker	" "
Trabzon	İnan	" "
Samsun	19 Mayıs	" "
Sinop	Dıranas	" "
Sivas	15 Eylül	" "
Urfa	Ocak	" "
Yozgat	Bozok	15 Günde Bir
Zonguldak	Kara Elmas	Üç ayda bir